

Rondetafelgesprek, 9 juni 2022, over de Wet kansspelen op afstand, blok 4 “Verslaving en Preventie II” door Marcel van Kleij (bestuursvoorzitter RvKS, Raad voor de Kansspelers)

Goed preventiebeleid begint met bewustwording!

De RvKS (Raad voor de kansspelers) geeft al enige jaren, gevraagd en ongevraagd, advies aan overheid, aanbieders en spelers over (kansspel)verslaving en preventie. Vanuit een onafhankelijke positie probeert de RvKS, middels (ervarings-)deskundigheid, op constructieve wijze zaken te verhelderen.

Helaas zien wij nog veel discrepantie in hoe de betrokken partijen kijken naar essentiële zaken, waardoor theorie en praktijk niet of moeilijk op elkaar aansluiten. De eerste preventieve uitdaging ligt in het bijdragen aan bredere maatschappelijke bewustwording over de risico's van gokken.

Het kansspelpreventiebeleid moet dus gericht zijn op het proberen (vooraf) te voorkomen van grote negatieve gevolgen van gokken. Maar als mensen onbewust zijn van de mogelijke gevaren van kansspelen, zal men ook niet de gevolgen op langere termijn kunnen inschatten en wordt preventie vaak gezien als betutteling, met een averechts effect.

Alleen mensen die bewust zijn kunnen preventief handelen!

De kern en oplossing ligt in bewustwording van mogelijke problemen/gevaren, waardoor elke partij in dit dossier erkent, en dus niet meer kan ontkennen, waarover het gaat. Potentiële problemen/gevaren liggen op het gebied van ziekte (verslaving), het normaliseren van een zeer risicovol product, brede maatschappelijke problemen zoals: criminaliteit, gezondheidszorg en schuldenproblematiek. Gedeelde definities zorgen ervoor dat de klokken gelijk lopen en dezelfde taal wordt gesproken.

Wanneer iemand die verslaafd is, of dreigt te worden, nog in een ontkennende fase verkeerd, zal deze niet in staat zijn de ziekte, gevaren en machteloosheid te erkennen. Het zelfde geldt voor een aanbieder die zich niet bewust is van de gevaren/gevolgen van (kansspel)verslaving, deze zal dat dan ook niet kunnen (h)erkennen, laat staan passend preventiebeleid hierover kunnen formuleren. Bij de overheid, die uiteindelijk verantwoordelijk is, ziet de RvKS helaas ook veel te weinig bewustwording, waardoor zaken niet preventief, maar reactief worden benaderd/behandeld. Bewustwording zorgt voor een beter moreel/ethisch kompas en zal eerder leiden tot inzichten, wenselijke veranderingen en het nemen van verantwoordelijkheid.

Kansspelverslaving heeft dezelfde ingrijpende gevolgen als een GHB-, cocaïne- of alcoholverslaving, of welke andere verslaving dan ook!

“Verslaving is een toestand waarin een persoon fysiek en/of mentaal van een gewoonte en/of stof afhankelijk is; zodanig dat de persoon in kwestie dit niet of nauwelijks zonder hulp kan loslaten. Als het lichaam deze stof of gewoonte dan toch moet loslaten, kunnen er ernstige ontwenningsverschijnselen en/of cross addictions ontstaan”.

Om überhaupt tot passend preventiebeleid te komen, is één van de meest essentiële zaken, een eenduidige, door alle partijen erkende definitie van kansspelverslaving. Helaas ziet de RvKS nog steeds, dat er veel (voor)oordelen zijn over gokverslaving. Het stigma rondom gokverslaving zorgt ervoor dat deze, soms levensbedreigende, ziekte met diepgaande gevolgen voor individu, omgeving en maatschappij, onvoldoende wordt erkend.

De RvKS beschouwt verslaving als ziekte en het gevolg van een biologische kwetsbaarheid. Verschillende factoren op biologisch, psychologisch en/of sociaal gebied kunnen deze kwetsbaarheid voor de verslavingsziekte bloot leggen en de ziekte activeren. Dit leidt tot verlies van autonomie op het gebied van emoties, denken en handelen en heeft (blijvende) negatieve gevolgen op de persoonlijke ontwikkeling en mentale stabiliteit.

Zolang het merendeel van de mensen, binnen of buiten dit dossier, een gokverslaving/gokverslaafde zien als iemand die even iets te veel geld verspeeld en gewoon wat minder moet vergokken, zijn we nog heel ver weg van doeltreffende preventie. De geldelijke verliezen en financiële catastrofes zijn, binnen de kansspelverslaving, misschien nog wel het minst relevant.

De huidige situatie en ontwikkelingen op de online markt zal leiden tot zeer grote maatschappelijke problemen!

Er zijn legio parallellen te trekken met de problemen en preventie omtrent roken. Het destijds normaliseren van roken, veelal door de tabaksindustrie ingezet, heeft eraan bijgedragen dat het, +/- 25 jaar geleden, raar was om niet te roken. Pas decennia later, toen de gevaren steeds breder werden erkend, kon er passend preventiebeleid worden gemaakt. Toch is deze geest nog steeds niet terug in de fles en laten we er alstublieft, met deze opgedane kennis, voor zorgen dat dit niet met gokken ook zo gaat lopen.

Nu ziet de RvKS een soortgelijk probleem binnen de gokbranche ontstaan en worden vooral jonge mensen/kinderen reeds geïndoctrineerd. De chocoladesigaretten zijn vervangen door middel van algoritme gestuurde advertenties, triggers, loot boxes en gratis speelgoeden, die ervoor zorgen dat kinderen en volwassenen worden verleid tot mateloos en ongeremd speelgedrag. Sporthelden/rolmodellen die, in het shirt van het sponserende gokbedrijf, het gokken (onbewust) meehelpen te normaliseren.

Gelukkig zal niet iedere speler een gokverslaving ontwikkelen, maar onbewust speelgedrag, verleidingen en normalisatie, zullen de verslavingsrisico's wel vergroten. Daarnaast zal, door het gigantisch grote online en offline bereik, ook de wet van de grote aantallen gaan gelden en bijdragen aan grotere aantallen gokverslaafden. Bijna iedereen van boven de 14 jaar heeft, in de vorm van een telefoon, een mobiel 24/7 casino op zak. Het gemak en de anonimiteit zullen personen op kwetsbare momenten, eerder en langer, aan verslavingsrisico's blootstellen.

Laten we beginnen met kansspelen gewoon gokken te noemen, want gokken is geen (behendigheids-)spelletje met gelijke kansen, het is een risicovol product met zeer verslavende eigenschappen en serieuze gevolgen. Wanneer een gokaanbieder zijn spellen alleen aanbiedt voor vermaak/plezier en "als leuke gelegenheid om uit te gaan", en winst alleen om de eer zou gaan, dan zullen er weinig mensen meer komen. Dit maakt dat gokken ook iets anders is dan een spelletje, en zal verlies van geld vaak leiden tot het willen terugwinnen van deze verliezen. Hierdoor kan een vicieuze cirkel ontstaan, die vooral bij jeugdigen en kwetsbare personen het verslavingscomponent kan activeren. Preventie tegen overmatig spelen en gokverslaving is daarom ook enorm belangrijk en behoeft serieus beleid en handhaving. Als, voor goede en werkende preventie, wetswijzigingen/aanvullingen nodig zijn, moet het ministerie en kabinet dit niet uit de weg gaan.

Samenwerken is meer dan oeverloos overleggen, samenwerken is bedenken, knopen doorhakken en uitvoeren!

De RvKS is reeds langere tijd betrokken bij diverse overlegstructuren op het gebied van preventie, maar missen bij nagenoeg alle partijen bewustwording, urgentie en daadkracht. Mede door de maatschappelijke discussie over de gokreclames is dit onderwerp nu nog actueel, maar zal dit ergens, weer een keer, naar de achtergrond verdwijnen. De RvKS verwacht dat ook na deze rondetafelgesprekken, er met meer noodzaak, aan dit dossier en het concretiseren van preventiebeleid wordt gewerkt. Waar het wenselijk is willen wij graag onze expertise en inzichten blijven delen maar verwachten dat, anders dan voorheen, er meer met onze adviezen wordt gedaan.

Laten we hoopvol blijven dat opbouwende kritiek en inzichten leidt tot vooruitstrevend preventiebeleid en innovatieve samenwerking.

Met dank en vriendelijke groet,

Marcel van Kleij
Bestuursvoorzitter RvKS